

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 34

Заснований в 1996 році

Рівне – 2006

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я В З А К Л А Д А Х О С В І Т И :
Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету.
Випуск 34. — Рівне: РДГУ, 2006. — 188 с.**

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики вищої і загальноосвітньої школи, теорії і методики виховання та розвитку учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №11 від 30.06.2006 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 5.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2006

увагу на стильові моменти у традиційному виконавстві (мелодичне інтонування, взяття дихання, мелізматика, фонетичні особливості). Чим достовірніше буде збережена місцева традиційна культура, тим самобутнішим буде колектив.

4. Метод вивчення фольклорного матеріалу з нот. Такий метод дає можливість ефективніше засвоювати фольклорний матеріал. Пропонований метод рекомендується для використання лише у тому випадку, коли фольклорний матеріал транскрибовано за новими методиками, з використанням спеціальних позначок народного традиційного виконавства.

Всі вищезазвані методи орієнтуватимуть виконавців до ретрансляції традиційної народної культури у первозданному вигляді [1, 22-25].

В останні роки з'явилося кілька теоретичних розробок, присвячених проблемам збереження та відтворення традиційного пісенного виконавства. Це праці Є. Єфремова (Київ), І. Клименко (Київ), В. Осадчої (Харків), І. Мацієвського (Санкт-Петербург), Г. Науменко (Москва) та ін. Аналізуючи розробки цих авторів і керуючись досвідом 20-літньої роботи з фольклорними ансамблями, що відображено і в навчально-методичних виданнях [6, 6-21], [7, 5-6], автор ставила за мету допомогти майбутнім керівникам фольклорних колективів у набутті знань, умінь та професійних навичок, що назагал має послужити справі відродження й популяризації українського народного співу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арабська Г. Організація та методи роботи з дитячим фольклорним ансамблем. // Музичний фольклор в системі навчання та виховання молоді: М-ли Всеукр. наук-педагог. конференції. / Гол. ред. О.Смоляк. – Тернопіль: Астон, 2000. – С.22-25.
2. Етнокультурна спадщина Полісся / Упоряд. В. Ковальчука. – Вип. V. – Рівне: Перспектива, 2004. – С. 194.
3. Єфремов Є. Фольклористичний погляд на проблеми етносьольфеджіо. // Проблеми етномузикології. – Вип. I. – К., 1998. – С.212.
4. Карпун А. Методика педагогічного керівництва гуртами українського народного співу. // Зб. наук. та наук.-метод. праць кафедри фольклору та етнографії КДІК. /Ред.-упор. А.І.Іваницький. – К., 1995. – С.129-143.
5. Колесса Ф. Народна музика на Поліссі. // Музичний фольклор з Полісся у записах Ф.Колесси та К.Мошинського. /Упор., вступ. ст., прим., перекл. з польської С.Й.Грици. – К.: Муз. Україна, 1995. – С.14, 51.
6. Цапун Р. Народні обряди з репертуару гурту “Джерело”: Навч.-метод. пос. – Рівне: Перспектива, 2003. – 124 с.
7. Співає “Джерело”: Репертуарний збірник з традиційного гуртового та сольного співу. / Запис, транскрипції, упорядкування Р. Цапун. – Рівне: РДІК, 1997. – 104 с.
8. Мешко Н. Вокальная работа с исполнителями русских народных песен. // Клубные вечера. – М., 1976. – Вып.2.

Резюме. В предлагаемой статье основное внимание акцентируется на методах и приёмах звукообразования, развития исполнительского мастерства при воспроизведении народного пения. Освещаются характерные особенности полесского мелоса и методические рекомендации, предназначенные для изучения образцов народно-песенной культуры.

Ключевые слова: фольклорный коллектив, народное пение, звукообразование, манера пения, метод.

Summary. The given article attracts of creation of sounds, to the development of performing skills in reproduction of folk singing. It reveals distinctive features of Polissya singing and methodical recommendations meant for studying the patterns of folk singing.

Key words: folk ansamble, folk singing, creation of sounds, manner of singing, method.

Одержано редакцією 02.02.2006.

УДК: 378. 14: 376, 54

Т.С. РАБЧЕНЮК, В.В. ДЕМЧЕНКО

МОНІТОРИНГ ЯК ДІАГНОСТИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ВИЯВЛЕННЯ ГОТОВНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ

Резюме. В статті розкривається моніторингове дослідження готовності майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми, проаналізовані результати оцінки випускниками різних форм аудиторної й позааудиторної роботи з даної проблеми та особливості рівня розвитку мотиваційної сфери складової психологічної готовності майбутніх вчителів до розвитку креативності школярів.

Ключові слова: моніторинг, діагностика, креативність, обдаровані діти, готовність, мотив, критерії, психологічна готовність.

Постановка проблеми. Основна направленість організації сучасної вищої освіти характеризується пошуком умов підтримки майбутнього педагога в розвитку його особистого потенціалу та педагогічної майстерності. В умовах входження України до Європейського освітнього простору для майбутнього вчителя, який працюватиме із обдарованими дітьми, важливим є формування та розвиток професіоналізму відповідно до

європейських стандартів. Проте аналіз національних та загальноєвропейських вимог до професійних якостей учителя сучасного навчального закладу показує, що рівень розвитку майбутніх педагогів не відповідає вимогам європейського простору.

Існує ряд досліджень, у яких розглядаються загальнотеоретичні підходи до організації і проведення моніторингу готовності вчителя до творчої педагогічної діяльності (В.А.Кальней, Д.М.Матрос, В.Д.Дзягар, Д.Б.Богоявленська, Т.Колодко, А.М.Майоров, К.В.Макогон, Л.І.Прокопенко, Я.І.Турбовський, А.І.Пульбере, В.Урусський). Так, за визначенням А.М.Майорова, «моніторинг в освіті – це система збирання, обробки, зберігання і поширення інформації про освітню систему або окремі її компоненти, зорієнтована на інформаційне забезпечення керівництва, що дозволяє зробити висновок про стан об'єкта в будь-який момент часу, дає прогноз його розвитку» [7, 98].

А готовність педагога до науково-пошукової діяльності, що є першим і найважливішим компонентом творчої продуктивності праці, К.В.Макогон визначає як «складне інтегроване професійно значуще новоутворення, сутність якого становить взаємодія мотиваційно-орієнтованого, змістовно-операційного та оцінювально-рефлексивного компонентів» [3, 8].

Однак, процес формування готовності педагога до творчої діяльності з обдарованими дітьми як явище педагогічної необхідності ще не здобув достатнього обґрунтування з позицій системного підходу.

Аналіз педагогічної практики показує також, що вчителі, які працюють з обдарованими, й майбутні педагоги, не володіють навичками діагностики, не вміють аналізувати і вносити в навчально-виховний процес та здійснювати заходи щодо вдосконалення власної діяльності, що дозволило б вийти на новий рівень самоорганізації – в режим безперервного вдосконалення та пошуку.

Так, педагог далеко не завжди вміє акцентувати на головному, що забезпечує йому успіх в діяльності, що впливає на результат; не завжди чітко уявляє мету педагогічної праці, не відчуває систему ідей, спираючись на яку, можна успішно рухатись до вершин педагогічної майстерності. Нерідко вчитель не може обґрунтувати самостійно стратегію продуктивної творчої праці – з чого почати, що в собі потрібно розвинути в процесі організації педагогічної праці, як оцінити різні аспекти своєї діяльності з обдарованими дітьми.

Це й спонукало нас, поклавши в основу напрацювання науковців щодо вивчення готовності педагога до творчої педагогічної діяльності та розроблені групи психологічних критеріїв і показників визначення ступеня професійності вчителя, провести моніторинг готовності майбутнього вчителя початкових класів до творчої педагогічної діяльності із обдарованими дітьми. При цьому ми усвідомлювали, що реалізація моніторингу, як діагностичної технології можлива тільки в умовах конкретного освітнього середовища, в нашому випадку – в педагогічному навчальному закладі.

Моніторинг як системний аналіз результативності навчально-виховного процесу в ВНЗ дозволив проаналізувати загальну картину дій усіх факторів, які впливають на процеси навчання й виховання, і виявляють ті аспекти, які вимагають корекції і подальшого дослідження; дають оперативну точну й об'єктивну інформацію про поточний стан і результативність навчально – виховного процесу як кінцевого підсумку роботи з підготовки випускників до роботи з обдарованими школярами.

В процесі дослідження ми враховували розроблені А.К.Марковою [8,58] психологічні критерії і показники ступеня професійності вчителя, а саме:

1. Об'єктивні критерії: висока продуктивність праці, кількість і якість, досягнення певного статусу у професії, вміння вирішувати різні професійні завдання.
2. Суб'єктивні критерії: наскільки професія відповідає вимогам людини, її нахилам; професійно-педагогічна спрямованість, розуміння значущості професії, її ціннісних орієнтацій; сукупність необхідних професійно-психологічних якостей особистості; позитивне ставлення до себе як до професіонала.
3. Результативні критерії: чи досягає людина у своїй праці результатів, яких очікує суспільство; позитивні якісні вміння у розумовому і особистісному розвитку.
4. Професійні критерії: використання відповідних доцільних засобів, прийомів, технологій; професійних знань, умінь; наявність педагогічної емпатії; психологічна ціна результату у вигляді затрати часу учнями і вчителем.
5. Нормативні критерії: засвоєння норм, правил, еталонів професії на рівні майстерності.
6. Індивідуально-варіативні критерії: прагнення до самореалізації; саморозвиток засобами професії; індивідуальність, оригінальність, наявність власного стилю.
7. Критерії існуючого рівня: актуальний рівень професійного розвитку (оцінюється за результатами атестації).
8. Прогностичні критерії: перспектива професійного зростання, зона найближчого розвитку і саморозвитку.
9. Критерії професійної навченості: готовність до переймання професійного досвіду інших, професійна відкритість та ін.
10. Творчі критерії: самостійний творчий пошук, перетворення досвіду, збагачення його творчим внеском.
11. Критерії соціальної активності та конкурентноспроможності професії в суспільстві: вміння конкурувати на ринку освітніх послуг, демонструючи переваги професії та ін.
12. Критерії професійної прихильності: честь і гідність у професії, бачення її специфічного внеску до суспільного прогресу; професійний патріотизм, відданість справі.
13. Якісні та кількісні критерії: оцінка професіоналізму як у параметрах якості (глибина, системність знань, сформованість навичок навчальної діяльності, розумових операцій учнів), так і в кількісних показниках (бали

в рейтингу, критерії тощо).

Еталонна модель, розроблена А.К.Марковою, найбільш цілісно, на наш погляд, відображає складові компетентності вчителя. Робота ж майбутнього вчителя початкових класів, який працюватиме з обдарованими дітьми, має свою специфіку і дещо відмінні компетентності. Це також нами враховано при моніторингу готовності випускників педагогічних навчальних закладів України до роботи з обдарованими школярами (Рівненський державний гуманітарний університет, Рівненський економіко-гуманітарний інститут, Волинський університет).

Ступінь підготовленості випускників до роботи з обдарованими дітьми ми перевірили шляхом аналізу навчальних програм із психолого-педагогічних та фахових дисциплін, узагальнення думок викладачів про стан і можливості вирішення даної проблеми в навчальному закладі, спостереження за роботою студентів у час педагогічної практики, бесід із теоретичних проблем обдарованості з окремими студентами, вивчення тематики дипломних і курсових робіт та анкетування студентів педагогічних факультетів названих ВНЗ.

Аналіз програм дисциплін фахових та психолого-педагогічного циклу показав, що в них не передбачені теми з проблем обдарованості, цілеспрямованих спецкурсів та спецсеминарів не передбачено також навчально-тематичним планом. Викладачі побіжно знайомлять студентів із особливостями роботи з обдарованими дітьми на лекційно – практичних заняттях. Окремі студенти пишуть курсові та дипломні роботи з проблеми обдарованості. Творча наукова група студентів «Творча обдарованість» діє лише при кафедрі теорії й методики виховання РДГУ, а спецкурс з проблеми обдарованості – при кафедрі педагогіки РЕГІ.

Наслідки анкетування випускників (240 чол.) педагогічних факультетів вищих навчальних закладів України про їх готовність до роботи з обдарованими школярами подаємо в таблиці 1.

Таблиця 1.

Результати вивчення стану підготовки випускників педагогічних навчальних закладів до роботи з обдарованими дітьми

№ з/п	Питання анкети	так	ні	частково	немає відпов.
1	Чи одержали Ви знання й практичні навички в вищому навчальному закладі з питань особливостей роботи з обдарованими дітьми?	17	183	21	9
2	Чи знайомили Вас на лекційно-практичних заняттях із системою пошуку, підтримки та розвитку обдарованої дитини?	24	180	9	27
3	Чи є бажання у Вас опанувати систему діагностики, навчання, виховання й розвитку обдарованої дитини?	180	20	33	7
4	На Вашу думку, чи є потреба шкільної практики в творчих педагогах, підготовлених до роботи з обдарованими дітьми.	195	-	45	-
5	Чи володієте методикою визначення рівня творчого розвитку дитини і чи можливо це зробити?	23	197	9	11
6	Чи згодні з тим, що у кожної дитини є до певного рівня розвинені творчі здібності?	199	31	-	10
7	Чи творча діяльність людини–обов'язковий критерій її інтелектуального розвитку?	115	106	-	19
8	Чи обізнані з методами організації навчально – виховної діяльності обдарованих дітей?	47	143	39	11
9	Чи обдаровані діти в переважній більшості навчаються в міру своїх можливостей?	92	139	-	9
10	Чи обдаровані діти інколи не навчаються в міру свої можливостей, оскільки переконані, що без особливого напруження можуть «триматися на плаву».	140	82	-	18
11	Чи доступні Ваші власні педагогічні можливості у розв'язанні проблем обдарованих дітей?	7	209	24	-
12	Чи обізнані Ви з методиками діагностування обдарованої дитини?	18	177	40	5
13	Чи готові Ви до здійснення індивідуального та диференційованого підходу в навчанні і вихованні обдарованих дітей?	89	125	15	11
14	Чи обізнані із шляхами реалізації ідеї захисту обдарованої дитини?	48	188	4	-

Отже, результати анкетування підтверджують, що переважна більшість випускників (більше 80%) не готові до роботи з обдарованими дітьми: в них недостатньо глибокі знання і відсутні практичні навички з питань навчально – виховної роботи з обдарованими дітьми; випускники мають переважно низький рівень психологічних знань про природу обдарованості та механізми її розвитку; не вміють ідентифікувати обдарованих дітей; не ознайомлені із системою пошуку, діагностування, навчання, виховання й розвитку обдарованих дітей; недостатньо обізнані з методами організації навчально – виховної діяльності обдарованих дітей; їм бракує знань і умінь щодо організації контролю за розвитком творчої діяльності обдарованих дітей; не вірять у власні педагогічні можливості та не готові до здійснення індивідуального та диференційованого підходу в навчанні та вихованні обдарованих; не усвідомлюють особливостей виховання та шляхів реалізації ідеї захисту обдарованої дитини та ін.

Проведений моніторинг дав нам змогу ще раз переконатись в необхідності дослідження проблеми

обдарованості і ознайомлення з нею майбутніх педагогів, оскільки цього потребує шкільна практика (195 чол. із 240 чол. вказало на це), і бажаючих опанувати цю проблему багато (213 чол. із 240 чол.).

Тому ми далі поставили перед собою такі завдання:

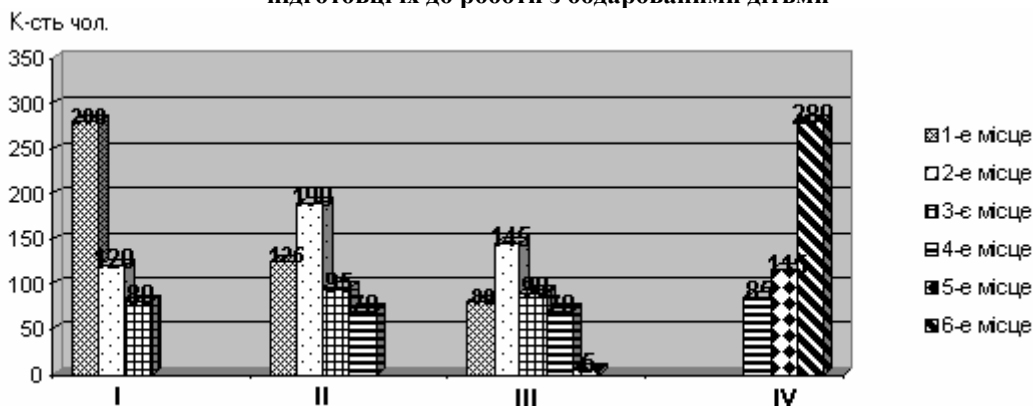
- проаналізувати результати оцінки випускниками вищих навчальних закладів різних форм аудиторної й позааудиторної роботи щодо їх можливостей в підготовці майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми;
- визначити особливості мотиваційної складової психологічної готовності майбутніх педагогів до роботи з творчо обдарованими дітьми.

Вважаючи, що для забезпечення готовності майбутніх педагогів до роботи із обдарованими велику роль відіграють не тільки лекційні та практичні заняття, але й проблемні та наукові гуртки, написання наукових робіт (дипломних, курсових, рефератів), конференції, педагогічні читання, консультації, проблемні семінари, «круглі столи», індивідуальні навчально – дослідні завдання, ми проаналізували результати оцінки випускниками ролі вищеназаних форм аудиторії і позааудиторної роботи у вирішенні нашої проблеми.

Для розв'язання першого завдання ми провели анкетування студентів вищеназаних трьох ВНЗ (480 чол.). В анкеті були записані форми аудиторної і позааудиторної роботи, які слід було проранжувати за їх значимістю в підготовці майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми. Результати дослідження подаємо в діаграмі 1.

Діаграма 1.

Результати оцінки майбутніми педагогами значимості різних форм аудиторної та позааудиторної роботи в підготовці їх до роботи з обдарованими дітьми

Умовні позначення:

- I – Лекційні та практичні заняття.
- II – Індивідуальні навчально-дослідні завдання та самоосвіта.
- III – Наукова робота студентів.
- IV – Педагогічні читання, конференції, семінари.

Аналіз результатів оцінки студентами ролі різних форм аудиторної й поза аудиторної роботи показує, що вони перевагу надають лекційним і практичним заняттям (280 чол. вказало на 1-е місце, 120 чол. – на 2-е і 80 чол. – на 3-є), самоосвіті та індивідуальним навчально – дослідним завданням (125 чол. вказало на 1-е місце, 190 чол. – на 2-е, 95 чол. – на 3-є, 70 чол. – на 4-е), формам наукової роботи – дипломні та курсові роботи, творчі групи (80 чол. вказало на 1-е місце, 145 чол. – на 2-е, 90 чол. – на 3-є, 70 чол. – 4-е, 5 чол. – на 5-е).

Педагогічні читання, конференції, різні види семінарів з проблем обдарованості не одержали належної оцінки (зайняли 4,5,6 місце) тому, що, на думку анкетованих, вони майже не практикуються. А в програми науково-практичних конференцій із загально-психолого-педагогічних проблем тематика обдарованості вводить зрідка. Консультаціям викладачів випускники також дали невисоку оцінку, що пояснюється нехтуванням цією формою, можливо, й недостатньою необхідністю частини викладачів із проблемами пошуку й підтримки обдарованих дітей. Дані дослідження дають змогу зробити висновок про необхідність посилити науково-методичну підготовку майбутніх педагогів з досліджуваної проблеми на основі удосконалення навчальних програм шляхом введення в них вивчення проблем обдарованості, запровадження цілеспрямованих спецкурсів та спецсемінарів, активізації науково-дослідницької роботи студентів тощо.

Для вирішення, другого завдання – визначення особливостей мотиваційної складової психологічної готовності майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми, ми програмою дослідження передбачили виявлення рівня розвитку мотиваційної складової за допомогою розробленого В.І.Фадеевим та вдосконаленого нами опитувальника. Результати аналізу відповідей опитаних студентів 4 і 5 курсів педагогічних факультетів трьох вищих педагогічних навчальних закладів (280 чол.) подаємо в таблиці 2.

Аналіз результатів опитування показав, що на першому місці відносно мотиваційної складової психологічної готовності майбутніх вчителів початкових класів до роботи із обдарованими дітьми є бажання отримувати задоволення від роботи (64,5%), на другому місці – бажання спостерігати за розвитком обдарованої дитини й бачити результати своєї діяльності (58,25%), на третьому – бажання реалізувати власний творчий потенціал (46,34%), на четвертому потреба самому бути творчим вчителем (41,35%), на п'ятому – бажання

реалізувати любов до дітей у професійній діяльності (33,48%).

В таблиці 3 ми виділили мотиви в окремі групи й показали у відсотках рівень їх розвитку по відношенню до розвитку креативності обдарованих дітей молодшого шкільного віку. Як бачимо, група креативних мотивів займає перше місце, група власне педагогічних мотивів – друге місце, група престижних мотивів – третє місце, група спеціальних мотивів – четверте місце, а група вузько особистісних мотивів – п'яте місце.

В процесі дослідження ми визначили рівні сформованості креативної групи мотиваційної складової психологічної готовності майбутніх вчителів до розвитку креативності обдарованих школярів таким чином: високий рівень сформованості мотивації розвитку креативності обдарованих складає 27,5% опитаних студентів; середній – 43,1%, низький – 29,4%.

Таблиця 2.

Особливості рівня розвитку мотиваційної складової психологічної готовності майбутніх вчителів початкових класів до роботи із творчо обдарованими дітьми

№ з/п	Мотив	Кількість досліджуваних (у %)
1.	Бажання отримувати задоволення від роботи із обдарованими дітьми	64,5
2.	Бажання спостерігати за розвитком обдарованої дитини, бачити результати своєї діяльності	58,25
3.	Бажання реалізувати власний творчий потенціал і творчі задуми	46,34
4.	Потреба самому бути творчим вчителем	41,35
5.	Бажання реалізувати любов до дітей у професійній діяльності	33,48
6.	Бажання займатись самоосвітою та саморозвитком	27,44
7.	Прагнення знати умови розвитку креативності	23,13
8.	Схильність до розвитку творчої особистості учнів	23,06
9.	Схильність спілкуватись та взаємодіяти з обдарованими дітьми та їх батьками	21,25
10.	Можливість майбутнього розвитку власного загального інтелекту та здібностей	18,63
11.	Бажання переборювати труднощі, пов'язані з роботою, вдосконалення себе	17,94
12.	Бажання застосовувати нові методики з виявлення обдарованих дітей та розвитку їх творчого потенціалу	17,25
13.	Прагнення забезпечити захист обдарованих дітей	13,69
14.	Бажання показати колегам і дітям свій інтелект й користуватись авторитетом	13,19
15.	Бажання зайняти гідне місце в суспільстві	12,06
16.	Схильність працювати на користь людям	10,0
17.	Прагнення впливати на свідомість батьків, учнів	9,94
18.	Бажання мати широкі соціальні контакти і зв'язки	9,81
19.	Прагнення мати статус ерудованої, висококультурної людини	8,38
20.	Бажання спрямовувати дії інших людей	8,31
21.	Прагнення постійного самопізнання та самоаналізу	8,19
22.	Бажання виховувати гідних громадян України	7,44

Таблиця 3.

Рівень розвитку груп мотиваційної складової психологічної готовності майбутніх вчителів початкових класів до розвитку креативності обдарованих дітей

ГРУПА МОТИВІВ	РІВЕНЬ РОЗВИТКУ (%)
Власні педагогічні мотиви	23,15
Соціальні мотиви	14,48
Креативні мотиви	33,94
Вузько особистісні мотиви	15,68
Престижні мотиви	17,41

Отже, недостатньо високий рівень сформованості мотиваційної складової психологічної готовності майбутніх вчителів початкових класів до розвитку творчості обдарованих дітей потребує психолого-педагогічного втручання.

Моніторингове дослідження нашої проблеми дало змогу зробити висновок, що важливою умовою формування психолого-педагогічної готовності майбутніх педагогів до роботи з обдарованими дітьми є їх обізнаність із специфікою навчання, виховання й розвитку обдарованих, із формами й методами розвитку творчості, із сутністю нових навчальних і виховних технологій та їх можливостей впливу на обдаровану дитину, а також врахування особливостей мотиваційної складової у процесі професійної підготовки. А для цього у вищих навчальних педагогічних закладах повинна бути налагоджена цілеспрямована підготовка майбутніх педагогів із даної проблеми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дзєга В.Д. Моніторинг готовності сільського вчителя до творчості педагогічної діяльності. // Управління школою. – 2005. – №34. – С. 13-17.
2. Колодко Т. Професійно-педагогічна компетентність майбутнього вчителя. // Рідна шк. – 2005. – №11. – С. 5-7.
3. Макогон К.В. Формування готовності педагогів до наукової діяльності в умовах післядипломної освіти. – К., 1998. – 89 с.
4. Уруський В. Діагностика професійної компетентності педагогічних працівників. // Директор школи. – 2005. – №5, №6. – С. 18-23.
5. Шепотько В.П., Волощук І.С. Організація навчання обдарованих і талановитих школярів: навч.-темат. пос. // Рідна шк. – 2006. – №2. – С. 27-54.
6. Богоявленская Д.Б. Метод исследования уровня интеллектуальной активности. // Вопросы психологии. – 1971. – №1. – С. 144-146.
7. Майоров А.Н. Мониторинг в образовании. – Сб.: Образовательная культура. – М., 1998. – 343 с.
8. Маркова А.К. Психологические критерии и ступени профессионализма учителя. // Педагогика. – 1995. – №6. – С. 55-63.

Резюме. В статье раскрывается мониторинговое исследование готовности будущих педагогов к работе с одаренными детьми, проанализированы результаты оценки выпускниками разных форм аудиторной и внеаудиторной работы по данной проблеме, а также особенности уровня развития мотивационной сферы составной психологической готовности будущих педагогов к развитию креативности школьников.

Ключевые слова: мониторинг, диагностика, креативность, одаренные дети, готовность, мотив, критерии, психологическая готовность.

Summary. In the article the monitoring investigation of the readiness of future teachers to work with prodigy children is revealed, the results of gradulators' evaluation of different class and out-of-class activities on this topic are analyzed, as well as characteristics of level of development of motivation: a composite of psychological readiness of future teachers to the development of students' creativity.

Key words: monitoring, diagnostics, creativity, prodigy children, readiness, motive, criteria, psychological readiness.

Одержано редакцією 12.04.2006.

УДК: 378.147 „19” (477)

А.П. ОЗЕРЯНСЬКА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗВИТКУ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ (60-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ)

Резюме. Дана стаття присвячена питанням розвитку методики викладання іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах України в 60-тих роках ХХ століття. У ній розглядаються окремі аспекти організації навчального процесу на факультетах іноземних мов та основні тенденції формування майбутніх учителів іноземних мов.

Ключові слова: професійна підготовка вчителів іноземних мов, навчальні плани і програми, методи та принципи навчання, практичне опанування іноземних мов, формування іншомовних навичок і вмінь, педагогічна практика, самостійна робота, педагогічні навчальні заклади.

Для сучасної школи України характерними є пошуки нових педагогічних технологій, оновлення змісту освіти, орієнтація на опанування інновацій [6,19]. У зв'язку з цим більші вимоги ставляться до професіоналізму вчителя: рівня його знань, умінь, навичок, педагогічної культури, особистісних якостей. Ці вимоги офіційно затверджені в Конституції та Законах України „Про освіту”, „Про вищу освіту” тощо [7].

До особистості педагога сучасне суспільство ставить якісно нові вимоги, які визначають необхідність професійного самовдосконалення вчителів. Таким чином, існує потреба у вивченні та усвідомленні історичного досвіду, що дозволить використати ідеї, які допоможуть підвищити рівень кваліфікації сучасного педагога.

Метою нашої публікації є огляд окремих елементів навчальних планів і програм, аналіз методів та принципів навчання на філологічних факультетах та факультетах іноземних мов у вищих педагогічних закладах України в 60-тих роках ХХ століття.

Рівень викладання іноземних мов у педагогічних ВНЗ та питання методичної та професійної спрямованості підготовки майбутніх учителів цієї спеціальності висвітлювали у своїх наукових доробках В. Андрієвська, К. Бакулін, Б. Беляєв, В. Ваганов, О. Вєтохов, М. Грищенко, С. Завало, О. Станішевська, В. Шморгун та інші.

На початку 60-тих років ХХ століття школа, вступаючи в новий період свого розвитку, зміцнювала зв'язки з життям, перебудовувала роботу в напрямі тісного поєднання навчання з працею [8]. Успіхи перебудови загальноосвітньої школи залежали насамперед від учителя, від його педагогічної майстерності, готовності працювати по-новому. Вчитель повинен був мати достатню педагогічну підготовку та відповідні практичні уміння і навички. Саме таких учителів мали готувати педагогічні навчальні заклади, тому це вимагало

ЗМІСТ

<i>Хом'як І.М.</i> Аналіз експериментального навчання української орфографії	3
<i>Парасюк І.А.</i> Морально-етичні засади «Руської трійці»	8
<i>Слободян М.Б.</i> Педагогічне новаторство Волинської гімназії та його вплив на організацію навчально-виховного процесу Кременецького ліцею ХХ ст.	11
<i>Кравченко Т.В.</i> Сімейна модель соціалізації особистості в сучасних умовах	14
<i>Повалій Л.В.</i> Особливості виховання підлітків в різних типах неповної сім'ї	16
<i>Тимошук Н.С.</i> Духовно-моральне становлення молоді в умовах особистісно орієнтованого виховання	19
<i>Хримова О.Л.</i> Дослідження вихованості і особистісного розвитку підлітка з проблемної сім'ї	22
<i>Хролець О.І.</i> Дитинство як предмет психолого-педагогічного вивчення	26
<i>Янциур Л.А.</i> Розвиток у дошкільників інтересу до творів образотворчого мистецтва	29
<i>Стаднік Н.В.</i> Мотивація відповідальності у дітей шестирічного віку	34
<i>Коренева І.М.</i> Використання міжпредметних зв'язків у процесі розвитку спостережливості молодших школярів	36
<i>Іванова Л.І.</i> Визначення рівня літературної компетентності молодшого школяра	39
<i>Сіранчук Н.М.</i> Діагностика образномовленнєвих вмінь учнів початкових класів	43
<i>Крижанська Л.В.</i> Національні цінності в початковій школі при організації національно зорієнтованого навчально-виховного процесу	48
<i>Лопухівська А.В.</i> Формування соціальної і комунікативної активності учнів сільської школи	53
<i>Барсукова Л.М.</i> Втілення теоретичних засад історико-краєзнавчої пошукової роботи учнів в практику навчально-виховної діяльності сучасної загальноосвітньої школи	55
<i>Комарницька В.Л.</i> Концептуальні засади формування громадянської свідомості старшокласників	59
<i>Дмитрів О.В.</i> Використання методу ситуативного навчання на уроках англійської мови у загальноосвітніх школах.	64
<i>Трофімчук В.М.</i> Організаційні форми та методи художньо-конструкторської діяльності старшокласників	67
<i>Грицай Н.Б.</i> Формування пізнавальної активності учнів під час позакласних екскурсій у природу	72
<i>Ганчин Л.В.</i> Особливості навчання усного мовлення у духовних семінаріях	78
<i>Головань Т.М.</i> Дитячі притулки в Криму у II половині XIX століття	82
<i>Коваль В.В.</i> Моральне виховання неповнолітніх у пенітенціарних установах як один з основних стратегічних напрямів підготовки їх до соціальної адаптації в суспільстві	86
<i>Потапчук Т.В.</i> Пісня як засіб виховання дітей	91
<i>Димченко С.С.</i> Педагогічні погляди та диригентська майстерність Андрія Бобира	94
<i>Устенко К.О.</i> Оперно-хорова творчість М.В.Лисенка як засіб формування музично-естетичного мислення студентів	97
<i>Мельничук С.Ф.</i> Виконавське мистецтво і супроводжуючий його психологічний фактор – сценічне хвилювання	101
<i>Дем'яненко І.О.</i> Формування в учнів музичних шкіл навичок саморегуляції та контролю м'язового тону під час гри на гітарі	104
<i>Янциур М.С.</i> Індивідуальні навчально-дослідні завдання з професійної орієнтації при підготовці майбутніх вчителів трудового навчання	107
<i>Безкоровайна О.В.</i> Виховання духовної культури особистості студента засобами соціально-ціннісної діяльності	109
<i>Костюк Л.К.</i> Специфіка викладання навчальної дисципліни «Культурологія» в умовах інтеграції освітніх систем вищої школи України у європейський простір	115

<i>Никон О.К.</i> Організація самостійної роботи студентів з дисципліни „Основний музичний інструмент” в умовах кредитно-модульного навчання	120
<i>Яковенко Л.П., Шипунова Н.О.</i> Виховання музичного мислення студентів у процесі естетичної оціночної діяльності	123
<i>Ульяновська Л.П.</i> Вокальне виховання в учбовому хоровому колективі: спроба створення сучасної концепції	127
<i>Цапун Р.В.</i> Методи вивчення народного співу в студентському фольклорному колективі	129
<i>Рабченко Т.С., Демченко В.В.</i> Моніторинг як діагностична технологія виявлення готовності випускників вищих навчальних закладів до роботи з обдарованими дітьми.	132
<i>Озерянська А.П.</i> Загальна характеристика розвитку методики викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах України (60-ті роки ХХ століття)	137
<i>Терещук М.А.</i> Музично-драматична діяльність, як засіб удосконалення навчально-виховного процесу на факультеті іноземної філології	140
<i>Літвінчук С.Б.</i> Формування технічного мислення студентів у процесі розв’язання продуктивно-технічних завдань із загальнотехнічних дисциплін	143
<i>Самчук С.А.</i> Художня інтерпретація музичного твору	146
<i>Лукач О.М.</i> До проблеми економічної соціалізації особистості в сучасних умовах	150
<i>Колбіна Т.В.</i> Шляхи оновлення змісту формування міжкультурної комунікації студентів економічного профілю в педагогічній системі вищого навчального закладу	152
<i>Бондарчук А.А.</i> Виховання у студентської молоді етики сімейних взаємин	155
<i>Дучинський С.В.</i> Теоретичні аспекти вокально-хорової виконавської діяльності	158
<i>Пелячик І.Ф., Крижановська Т.І.</i> Історичні аспекти проблеми творчого розвитку особистості засобами музичного мистецтва	160
<i>Кирда А.Г.</i> Визначення провідних тенденцій формування цілей освіти в розвинених країнах	164
<i>Свердлова Т.Г.</i> Формування в дітей комунікативних навичок і навичок спільної діяльності за допомогою японського досвіду групового виховання дошкільників	167
<i>Заблоцька Л.М.</i> Структура та зміст навчального процесу в початкових школах Великої Британії	172
<i>Шимків І.В.</i> Проблема оцінювання знань і моніторингу якості освіти в нормативних документах об’єднаної Німеччини	176
<i>Каур О.С.</i> Тенденції та пріоритети морально-етичного виховання підлітків у Франції	180
<i>Григорчук І.С.</i> Формування духовності в контексті християнської моральної свідомості.....	182
<i>Відомості про авторів</i>	185

Наукове видання

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ
І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 34

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 10.06.2006 р. Підписано до друку 30.06.2006 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 28,24. Обл. вид. арк. 28,67. Замовлення № 19/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

**О – 59 ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В
ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського
державного гуманітарного університету. Випуск 34. — Рівне: РДГУ, 2006. — 188 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 5.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики вищої і загальноосвітньої школи, теорії і методики виховання та розвитку учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20